

ІННОВАЦІЙНІ ТРЕНДИ ДИЗАЙНУ У ФОРМУВАННІ МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА

INNOVATIVE DESIGN TRENDS IN THE FORMATION OF URBAN ENVIRONMENT

Ігор Бондар,

<https://orcid.org/0000-0001-8972-0941>

доцент, заслужений працівник
культури України,

Київський національний університет
культури і мистецтв,

Київ, Україна

bondar_i.s.2018@i.ua

Ihor Bondar,

<https://orcid.org/0000-0001-8972-0941>

Associate Professor,
Honored Worker of Culture of Ukraine,

Kyiv National University
of Culture and Arts,

Kyiv, Ukraine

bondar_i.s.2018@i.ua

Анотація

Мета статті полягає у вивченні основних сучасних трендів дизайну як самостійного виду проектно-художньої діяльності, що створює гармонійний та екологічний простір проживання людини у міському середовищі. **Методологія дослідження** визначається аналітичним, структурним методами та системним підходом, які дали можливість проаналізувати інноваційні тренди міського дизайну, що мають власний об'єкт проектно-діяльності, арсенал дослідницьких і проектних методів, а також їх взаємодію з архітектурою і містобудуванням. **Наукова новизна дослідження** полягає у виявленні взаємодії інноваційних трендів дизайну у формуванні простору міста, наповненні його гуманістичними нарративами через застосування сучасних мистецьких практик. **Висновки.** Визначено, що міський дизайн, активно взаємодіючи з мистецтвом для створення гармонійного простору проживання людини, охопив усі складові міста – від будівель, громадського простору, вулиць, транспорту до ландшафту. Інноваційні тренди дизайну

Abstract

The purpose of the article is to study the main modern trends of design as an independent type of projective and artistic activity, which creates a harmonious and ecological space of human habitat in the urban environment. **The research methodology** is determined by analytical, structural methods and systematic approach, which made it possible to analyze the innovative trends of urban design, which have their own object of project activity, arsenal of research and project methods, as well as their interaction with architecture and urban planning. **The scientific novelty** of the study is to identify the interaction of innovative design trends in the formation of the city's space, filling it with humanistic narratives through the use of modern art practices. **Conclusions.** It is determined that the city design, actively interacting with the art to create a harmonious space of human habitation, covered all components of the city among which are buildings, public space, streets, transport to the landscape. Innovative design trends are aimed at solving not only design and functional, but also aesthetic, environmental and

спрямовані на вирішення не лише конструкторських та функціональних, а й естетичних, екологічних і соціальних рішень. Вони сприяють дотриманню композиційної рівноваги, формуванню креативного середовища, а естетика превалює над утилітарністю. Наголошено, що використання інтерактивних технологій у дизайні стало обов'язковою складовою сучасних уявлень про комфортність міського простору. В основі сучасного дизайну лежать ідеї перетворення занедбаних територій у місця громадського відпочинку, підвищення якості життя, рівня конкурентоспроможності регіону, туристичної привабливості території. Сучасні міста потребують не лише комфортного проживання особистості, а й розбудови промислових зон та розв'язання екологічних питань наближаючи людину до природи і традиційної культури. Доведено, що сучасний розвиток дизайну, пов'язаний з урбанізацією направлений на гуманізацію та гуманітаризацію, вирішує нагальні економічні проблеми утримання та забудови територій, зменшує негативні наслідки ущільнення населення і глобального потепління.

Ключові слова:

дизайн, міське середовище, тренди міського дизайну, арт простір міста.

social solutions. They contribute to the maintenance of compositional equilibrium, the formation of a creative environment, and aesthetics prevails over utilitarian. It is emphasized that the use of interactive technologies in design has become a significant component of modern ideas about the comfort of urban space. Modern design is based on the ideas of transformation of abandoned territories into places of public recreation, improving the quality of life, the level of competitiveness of the region, tourist attractiveness of the territory. Modern cities require not only comfortable living for people, but also the development of industrial zones and solving environmental issues, bringing people closer to nature and traditional culture. It has been proved that the modern development of urbanization is aimed at humanization and humanitarianization, solves urgent economic problems of keeping and building territories, reducing the negative effects of population compaction and global warming.

Keywords:

design, urban environment, trends of urban design, art space of the city.

Вступ

Дизайн як культурний феномен передбачає поєднання естетичної виразності мистецтва та масової культури матеріального світу, що дозволяє розкрити гуманістичну виразність середовища проживання людини. Для досягнення відповідності між естетичними і фізичними якостями форм предметного світу до виробництва матеріальних речей залучається художник-дизайнер. Саме він створює форму, за допомогою якої можна «побачити у світі те, чого без цієї форми не побачив би» (Мамардашвили, 2014, с. 545).

У сучасних умовах подолання розриву між технічною цивілізацією й духовною культурою дизайн трансформується в організацію креативного середовища, а дизайнерське проектування представляється способом гармонізації життя людини в урбаністичному середовищі (Гула та ін., 2018, с. 130). Динамічний розвиток художнього оформлення міського середовища під відкритим небом на нових естетичних принципах формує

інноваційні території для життя і розваг людей. Практично щомісяця з'являються досконалі публічні й культурні простори.

Дизайн також відіграє ключову роль при розробці взаємодії традицій та сучасності. Підставою для цього стала ідея про проникнення дизайну в усі сфери життєдіяльності людини, його участь у культурних процесах (Тининика, 2018, с. 221). Тому актуальними питаннями дизайну міського простору є співвідношення традиційного та інноваційного, створення гармонійного міського ансамблю та гуманізації архітектурного середовища з метою досягнення фізичного, психологічного і духовного комфорту людини у штучному середовищі.

**Мета
дослідження** **2**

Мета статті – дослідити основні сучасні тренди дизайну як самостійного виду проектно-художньої діяльності, що створює гармонійний та екологічний простір проживання людини у міському середовищі.

**Методологія
та аналіз
джерельної
бази** **3**

У дослідженні використано аналітичний метод, який дав можливість вивчити основні напрями міського дизайну, що має власний об'єкт проектно-художньої діяльності та арсенал дослідницьких та проектних методів. Системний підхід дозволив зацентувати увагу на діяльності нових типів інноваційних трендів дизайну та їх взаємодію з архітектурою і містобудуванням. Для групування, викладення фактичного матеріалу, його аналізу та використання використовувався структурний метод.

Сучасні тенденції та тренди міського дизайну стали предметом розгляду багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідників. У наукових розробках теоретиків дизайну вивчалися проблеми уточнення типології, змісту, принципів і закономірностей дизайнерської діяльності А. Бойчук (2013), В. Даниленко (2003), А. Дмитрук (1985). Так, Г. Коптева, розкриваючи зв'язки між видами проектування системи «дизайнів», виділила провідні сфери дизайнерської творчості за спеціалізаціями – графічний, промисловий, архітектурний. У якості визначальних категорій дослідниця обирала суб'єкт та об'єкт проектування, форми обслуговування, орієнтири творчості, морфологію й тип «носія» проектування (Коптева, 2008, с. 36).

Поява нових технологій для створення світлових об'єктів сприяла появі публікацій присвячених проблемам передачі кольору, форми світло-кольорових дизайн-розробок. Зокрема, питання появи та розвитку освітлення міського простору, особливості формування світлового середовища розкрила у дисертації О. Кліщ (2015). Дослідниця також представила класифікацію світлових інсталяцій за морфологією та масштабом. В. Радомська, М. Смакоус та І. Тирпич (2013) присвятили своє дослідження висвітленню проблематики світлового дизайну в міському

середовищі та ідентифікації міського простору історичної забудови міста Львова за допомогою світлового дизайну.

У зарубіжній практиці дизайну розробкою ідей «міст майбутнього», мобільного житла та «еко-будинків» займались провідні дизайнери – Дж. Коломбо, Л. Колані, П. Солері, М. Котті, А. Мутнякович, П. Рудолф, П. Айзенман, Р. Абрахам та інші.

Результати дослідження **4**

Дизайн міста як самостійний вид проектно-художньої діяльності сформувався у другій пол. XX ст. Він має власний об'єкт проектної діяльності й арсенал дослідницьких та проектних методів. При цьому від архітектури та містобудування міський дизайн перейняв такі проектні методи і риси: ансамблевість загального підходу, прагнення унікальності загального композиційного рішення, образність і художню виразність. Таким чином міський дизайн охопив усі складові міста – будівлі, громадський простір, вулиці, транспорт і ландшафт. З професійного погляду його варто розглядати як проектно-художній синтез між дизайном та архітектурою і містобудуванням. Цей синтез відбувається при організації предметно-просторового середовища міста на всіх рівнях – починаючи з окремих форм предметного наповнення міського середовища до рівня організації просторових структур і міста загалом (Іванов-Костецький & Янчук, 2015, с. 113).

Змінюючи стандартні норми, передбачаючи експерименти та постмодерні алюзії, сучасний дизайн архітектури міст активно взаємодіє з мистецтвом для створення гармонійного простору проживання людини. Складовими критеріями сучасного дизайнерського мистецтва у містобудуванні є користь, краса й надійність. Дизайн стає особливим пластично-смісловим і одночасно утилітарно-художнім засобом комунікації міського середовища з довколишнім світом та характеризується інноваційною авангардно-експериментальною спрямованістю, яка охоплює різні напрями мистецтва (Гула та ін., 2018, с. 131, с. 127; Одробінський & Атланов, 2017, с. 227).

Наприкінці XX – початку XIX ст. з'являються нові типи проектної (дизайнерської) діяльності. Вагоме місце серед них займає створення сучасного арт-простору, у проектуванні якого використовується широка палітра засобів формотворення, в т.ч. образно-пластичні форми для надання об'єкту високих художніх і стильових якостей. Поєднуючи естетичні та конструкторські рішення, арт-простір сприяє дотриманню принципів композиційної рівноваги, інтеграції, формуванню креативного середовища та спрямований на діяльність людини у ролі не споживача чи працівника організації, а творця унікального продукту своєї особистості (Одробінський & Атланов, 2017, с. 227).

Арт-дизайн як художньо-проектна діяльність проявляється у домінуванні естетичного над функціональністю через асоці-

ативний художній образ візуального сприйняття арт-об'єкта. Саме за рахунок форми підкреслюють загальне враження арт-об'єкта в цілому, поступово акцентуючи увагу на його елементах (конструкції і матеріалах) та викликають емоційний відгук. Мету дизайну сучасного арт-простору вбачають у розробці концептуального простору на території певного об'єкта. За типологією виділяють: предметно-просторові конструкції, арт-стайлінг, іміджевий арт-дизайн, предметний дизайн, художній арт-дизайн (проектування об'єктів, дійств). У завдання проекту в окремих випадках також входить реновація занедбаних територій, що прилягають до об'єкта (Одробіньський & Атланов, 2017, с. 231–232).

В Україні, на думку вітчизняних науковців, арт-простір визначається такими факторами: сполученням багатьох течій (паблік-, ленд-, стріт-арту, орієнтованих на переосмислення основних категорій художньої творчості); використанням різних будівельних та оздоблювальних матеріалів (дерево, метал, каміння, скло, глина, кераміка, гіпс, пластика і навіть рослини); тематичною відповідністю образно-пластичних форм й просторової організації інтер'єру та динамікою й графіком руху його відвідувачів; установкою на експериментальне мистецтво (Мастрова & Хавхун, 2017, с. 527, с. 528). Показовим є розвиток арт-простору у Києві. Його основними рисами (на прикладі закладів «Smartville») є еkleктика стилів (постмодерне оформлення у приміщеннях XIX – поч. XX ст.), диференціація оформлення окремих приміщень для різних креативних цілей (конференції бізнес-формату, тренінги/майстер-класи, творчі заходи – виставки картин, театр і Music Hall), використання оригінальних будівель (як у випадку з арт-простором «Вежа»).

Таким чином, превалювання естетики над утилітарністю стало основною стильовою ознакою арт-дизайну, а його функціональність – засобом активного самовираження й утвердження власної індивідуальності та візуального медіаресурсу, спрямованого не на виокремлення індивіда, а на його залучення до єдиного культурного поля. Об'єкти дизайну, винесені в публічний простір, ніколи не були лише естетичним явищем, а виконували роль своєрідного візуального транслятора смислових патернів. Феномен арт-дизайну полягає у яскравому авторському вираженні, індивідуалізації об'єктів дизайну, семантичності образів на противагу уніфікованості традиційних дизайнерських напрямків з їх пошуком універсальної мови, доступної для носіїв різних культурних традицій, наслідком чого стала безособистісність предметного середовища людини (Пшінка, 2020, с. 75). При цьому арт-об'єкт часто виходить за межі діяльності малих архітектурних форм або скульптурних творів монументального мистецтва і в природний спосіб стає

важливим доповненням сенсів існування людини в міському просторі (Грицюк & Кайдановська, 2016, с. 6–7).

Ще однією формою архітектурного простору міста стала арт-інсталяція (англ. installation – установка, розміщення, монтаж). Це просторова композиція, побудована чи зібрана (змонтована) з найрізноманітніших матеріалів і форм як створених художником, так і взятих у готовому вигляді (наприклад, предметів домашнього побуту, промислових приладів чи конструкцій, одягу, іграшок, природних об'єктів, фрагментів текстової і візуальної інформації тощо) (Чугай, 2017, с. 340). Інсталяції можуть бути як постійними об'єктами, виставленими в музеях і галереях, так і створюватись тимчасово. Головна їхня мета – формування особливого художньо-змістового простору, побудованого на неординарному поєднанні тривіальних речей. В своїх неординарних комбінаціях речі (складові інсталяцій) звільняються від утилітарності і набувають символічної функції, а перетворене середовище та зміна контекстів надають простору інше змістове навантаження і значення.

Інсталяцію можна охарактеризувати як самодостатню символічну декорацію. Важливо, що глядач не споглядає інсталяцію як картину, а знаходиться всередині неї. Деякі інсталяції наближаються до скульптури, але відрізняються від останньої тим, що їх не витесують чи відливають, а монтують з різноманітних матеріалів, досить часто промислового походження. Інсталяція може бути художньою, скульптурною, звуковою, перформансом. При цьому, сучасні можливості відеотехніки та комп'ютерні технології стали поштовхом для розвитку нових видів інсталяцій, у тому числі відеоінсталяції (Грицюк, 2016, с. 120).

Інсталяція може створювати інтермедіальність (з лат. *intermedius* – проміжний, середній). На думку Артура Тайбера, твір мистецтва стає інтермедіальним з власною автономією не тільки за рахунок поєднання різних засобів медіації, а, перш за все, пропонуючи їх авторське, оригінальне поєднання. Інтермедіальність мистецтва інсталяції безпосередньо впливає на процес медіації, який залежить від часу і місця, тобто є глибоко контекстуальним. Йдеться «про феномен комунікації, піднесеної до рангу мистецтва» (Tajber, n.d.).

Потребуючи нових форм візуалізації, сучасне мистецтво визначає специфіку реалізації нових проєктів та їхню взаємодію із суспільством. Одним із таких явищ нового, постмодерного соціуму став *public art*, який зародився унаслідок прагнення художників вивести мистецтво за межі музеїв і галерей. Йому властива постмодерністична стратегія «вмонтування» у різні контексти з урахуванням значної кількості факторів (просторових, соціальних, історико-політичних, культурно-ідеологічних та ін.).

Public art передбачає створення об'єктів візуального мистецтва, інтерактивних проєктів, перфоменси, інсталяції та інші форми. Зауважимо, що пам'ятники, меморіали та скульптури є першими формами офіційно санкціонованого public art (Єфімова, 2011, с. 102). Найбільш визначальною рисою сучасного public art стало перенесення акценту з естетичного сприйняття на соціальні питання (Zaiets, 2010). Типологія public art поділяється на art in public places (мистецтво в громадських місцях); art as public spaces (твори мистецтва як громадські місця); art in the public interest або «новий жанр public art» (мистецтво в громадських інтересах) (Єфімова, 2011, с. 103).

Мистецтво в громадських місцях (art in public places) – це зазвичай модерністська абстрактна скульптура, розташована просто неба з метою прикрасити або збагатити міські простори (Zaiets, 2010). На цьому етапі художники-репрезентанти переносили у відкритий простір твори з власних майстерень, не враховуючи ні характеру простору, ні потреб соціуму.

Наступним етапом стало мистецтво, орієнтоване на особливості місця (art as public spaces). Воно передбачало відповідність між мистецтвом, архітектурою і ландшафтом через співпрацю художника з архітекторами, ландшафтними архітекторами, планувальниками, дизайнерами та чиновниками міської адміністрації (Kwon, 2002). У процесі співробітництва розроблялися проєкти перепланування міст, зокрема парків, площ, будівель, зон для прогулянок і відпочинку, кварталів тощо.

Врешті мистецтво в громадських інтересах (art in the public interest) дозволило розмежувати нерухомий об'єкт і вирішення соціальних цілей та скероване на ескалацію суспільної свідомості. До таких практик належать флеш-моби, гепенінги, community art тощо.

Зауважимо, що світові урбанізаційні процеси спричинили територіальне розширення і структурну трансформацію міст, консолідацію соціальних груп та формування нового соціокультурного середовища. Поступово почала інтегруватися в ці процеси й Україна з подіями в основних культурних центрах країни – Києві, Львові, Одесі, Харкові (Єфімова, 2011, с. 104). Нагадаємо, що одним з перших знакових проєктів стала акція public-art О. Чепелик «Хмарочоси, прощайте!», в якій поєднувалися соціальне повідомлення та східна естетика світла. Так, 17 червня 2010 р. художниця здійснила «артінтервенцію небесних ліхтариків», які водночас імітували хмарочоси в урбаністичному просторі міста (Мусієнко, 2010, с. 142).

Важливим трендом міського дизайну стала екологічна архітектура, сплеск інтересу до якої на початку XXI ст. пов'язаний зі становленням екологічної естетики, що визнає можливість зовнішніх аналогій архітектурних форм із формами органіч-

ної природи. Основна ідея еко-дизайну полягає у досягненні балансу між природою та продуктами, створеними людиною. Тут ключова увага зосереджена на захисті навколишнього середовища – від створення, використання до утилізації. Нарівні з вимогами краси, зручності і економічності особливого значення набувають споживання ресурсів, походження матеріалів, безпека у використанні, відсутність шкоди здоров'ю, простота і безпека утилізації, можливість повторного використання матеріалів з мінімальними екологічними збитками (Савельєв, 2017, с. 266). Екологічний дизайн орієнтований на еко-культуру, яка робить світ ближчим до природи і традиційної культури. У сучасному розумінні «еко-дизайн» – це складний науково-практичний комплекс, що поєднує науку, освіту, суспільно-практичну та проектну діяльність.

Світогляд «екологічного дизайну» продовжує формуватися й по нині. Наприклад, в Україні екологічна архітектура як напрям проектування сприяє використанню місцевих природних матеріалів, а також національних дизайнерських концепцій. При цьому акцентом залишається якість взаємодії об'єкта з середовищем, здатність об'єкта позитивно впливати на його негативні сторони і якість новоствореного середовища всередині об'єкта. Це можуть бути «зелені» будівлі, енергоефективна та енергоактивна архітектура, автономна архітектура для спеціальних природних умов, еко-міста тощо. Слід також згадати про біоморфізм – напрям, що відтворює природні форми, застосовуючи динамічні поверхні та структури (Гула та ін., 2018, с. 132, с. 131).

Сполучною ланкою між людиною і середовищем стало використання інтерактивних технологій (від англ. Interaction «взаємодія»), яке робить його атрактивним, гнучким, при цьому з'являються нові рівні взаємодії в системі «людина – дизайн – місто» (Філь, 2017, с. 333).

Поняття «інтерактивне середовище» знаходиться на межі між «кінетичним» та «адаптивним середовищем, завданням якого є «полегшити» життя людини, зробити його комфортним та цікавим, незалежно від віку, смакових уподобань, фізичної підготовки, інтелектуальних здібностей тощо. Адже сьогодні багато сучасних міст мають проблеми з громадськими просторами – площі та парки, що донедавна були місцями зустрічей, свят, відпочинку, тепер не становлять інтересу для населення. Тому перед громадськими просторами постають нові виклики – бути цікавими, здивувати користувача та залучити його.

Наголосимо, що як для комунікативного, так і для технічно-адаптивного просторів характерні три способи взаємодії з людиною: безконтактна, предметна, безпосередня. Безконтактна взаємодія виражена більш статично, а принцип формування

взаємин заснований на візуалізації за відсутності фізичного контакту. Основним завданням цього типу є дозволити людині бути глядачем. Предметна взаємодія – це взаємодія «навколо» конкретного об'єкта чи предмета у просторі, що відбувається шляхом залучення людей до предметно-сюжетної лінії. Наприклад, виставкові павільйони, вуличні бібліотеки. Безпосередня взаємодія використовується з метою «включення» людини до дискусій, громадських зборів тощо. Наприклад, клубів за інтересами, видовищних просторів під час фестивалів. Людина одночасно стає і глядачем, і актором.

Таким чином, інтерактивність стає обов'язковою складовою сучасних уявлень про комфортність міського простору і проявляється як на рівні окремих предметів і предметних комплексів, так і предметно-просторового середовища в цілому. Вона є синтезом цифрового і соціального аспектів у процесі вільного обміну інформацією (Скляренко, 2014) і проявляється в дизайні на трьох рівнях: «суб'єкт – об'єкт», «суб'єкт – суб'єкт» та «об'єкт – об'єкт». Поряд з формуванням комфортного середовища інтерактивність може впливати на містобудівний простір. Розміщуючи медіафасади в структурі будівлі або інтерактивний об'єкт у громадському просторі, дизайн втручається в цілісність архітектурної композиції, розширюючи або звужуючи межі сприйняття простору (Філь, 2017, с. 333).

У процесі формування міського дизайну важливу роль відіграє візуальна культура, що створює актуальний соціальний простір міста. Основними її елементами є: скульптура, фотографія, інсталяції, стріт-арт, перформанс, флеш-моб, мистецькі об'єкти, художні інтерактивні мультимедійні проекти та ін.

Візуальний простір будь-якого міста є унікальним соціокультурним та історичним феноменом: «Місто – це місце, де люди формують каміння, а каміння – формує людей, де крик інколи має те ж значення, що і тиша, а спогади та історії, як ілюзії і проекти» (Субірос, 2013). У цьому руслі в Україні у 2009 р. постав перший ландшафтний парк для дітей (Пейзажна алея у Києві), на якій розміщено різнокольорові скульптури, фонтани, лавки.

Отже, візуальна культура активно включена у міський простір. Дизайнери розширюють спектр художніх практик і механізмів взаємодії з сучасним публічним простором, створюють нові засоби комунікації громади з містом, надаючи міському середовищу комфортного і дружнього характеру. Відеосвітлові проєкції, світловий живопис на фасадах будівель у несподіваний спосіб змінюють звичний образ міста. Візуальна культура є також чинником набуття громадою міської ідентичності. Таке мистецтво сприяє формуванню і закріпленню відчуття громадянськості, належності до міської спільноти, відповідальності перед нею.

Порівняно молодим напрямом в дизайні є світлодизайн, що дозволяє за допомогою різноманітних світлових рішень досягти оптимального зорового комфорту. Він об'єднує в собі архітектуру, дизайн, світлотехніку і відповідає за візуальну якість міського середовища в темну пору доби (Рудницький, 2021). Світлодизайн спирається на низку світлотехнічних параметрів: оптимальної освітленості, правильного відображення кольорів, гармонійного розподілу яскравості світла, тінеутворення. Основним його інструментом є, звичайно, світло, яке і створює певне враження про простір, колір, форму, фактуру предметів. При цьому світлодизайн покликаний одночасно вирішувати не лише естетичні, але й функціональні завдання, залежно від призначення того чи іншого приміщення (Чирчик, 2021, с. 185).

Дизайнери намагаються широко застосовувати штучне світло як основний інструмент у формуванні естетичної архітектури міста, що дає можливість не лише освітлювати архітектурні об'єкти, а й створювати виразні образні рішення у формі світлових інсталяцій. Будучи улюбленим прийомом у живописі, скульптурі й театральному мистецтві, світлодизайн створює комфортний візуальний простір та базується на трьох основних аспектах: естетичне сприйняття (зони відпочинку, парки, сквери, магазини й інші об'єкти суспільного призначення), ергономічний аспект або функціональність – здатність впливати на комфортність зорового сприйняття, а отже, і на працездатність та енергоефективність, яка останнім часом набуває особливої актуальності в умовах енергетичної кризи.

Формування архітектурного освітлення відбувається за двома підходами: створення денного образу і створення нового альтернативного образу – контробразу. Методологія проектування освітлення передбачає світлоурбаністичне та світлооб'ємне проектування. Перше вирішує проблему взаємодії штучного світла та міського архітектурного простору, а друге – займається питаннями взаємодії світла та матеріальної форми (об'єму, пластики, кольору) архітектурних об'єктів (Кононенко, 2018, с. 57).

Світловий дизайн знаходить застосування у різних сферах, зокрема в рекламних кампаніях, освітленні вокзальних та аеропортних приміщень, торгових центрів, арт-галерей, ландшафтно-рекреаційних територій сучасного міста та ін. Завдяки йому зменшується число дорожньо-транспортних подій, збільшується швидкість руху транспорту, знижується вулична злочинність та вандалізм, збільшується екологічна безпека (менше зорових стресів, викликаних вуличним хаосом, недоліком світлових орієнтирів та інформації), зростають прибутки від вечірнього туризму, пожвавлюється економічне життя; збільшується відрахування в бюджет міста від додаткового товарообігу і розширення об'ємів та якості послуг в освітлених та

зонах благоустрою, економиться час на пересування по місту, покращується візуальний комфорт та психологічна атмосфера, збільшується соціальний статус міста та чиновників.

У соціокультурному аспекті світлодизайн відображає естетичні вподобання, містить художньо-образні, культурні та функціональні прояви мистецтва, показує технічно-економічні можливості. Погоджуємось з дослідником світлодизайну, що високопрофесійний світлодизайн як частина сучасного мистецтва може наблизити Україну до світової спільноти та пропагувати українські традиції і самобутність на новому естетичному і технічному рівні (Чирчик, 2021, с. 185).

До креативних індустрій належить також стріт-арт (англ. street-art) як вільне, часто нелегальне вуличне мистецтво у місті. Він включає багато напрямків: мурали, графіті, трафарети, настінні плакати, скульптуру, інсталяцію, перформанс тощо. Тож розглянемо основні з них.

Мурали: до цієї категорії правильно відносити лише зображення, намальовані на стінах фарбою. Мурал-арт – це не графіті, а окремий самостійний вид стріт-арту. Адже, щоб створити стінопис, спочатку погоджують, обирають місце, сюжет та отримують дозволи. Мурали ж створюються без необхідних погоджень, щоб прикрасити бетонну буденність, артикулювати соціально-побутові теми, порушити актуальні політико-економічні питання. Вони поділяються за сюжетним принципом на меморіальні, субкультурні та тематичні (Мусієнко & Трошкіна, 2016, с. 108); за стилістикою – на зображення у стилі фото- та гіперреалізм, з ознаками минулих епох із впізнаними елементами прообразу, з абстрактними елементами, часто геометричними (Шило & Івашко, 2016, с. 77). Мурали є не лише способом естетично прикрасити простір міста, але можуть мати й зворотний ефект: вони можуть як псувати міські візії, так і естетизувати їх. При цьому, кількість та якість муралів у просторі міста впливає на його репутацію, культуру, тенденції розвитку.

Графіті також становлять невід'ємну частину урбаністичного ландшафту практично будь-якого сучасного міста (Гула, 2021, с. 57). Графіті визначають як напис або малюнок, виконаний різними способами на об'єктах міського середовища. Водночас до визначення «графіті» відносять не лише результат діяльності, але й процес нанесення малюнка чи напису. Знаки графіті можуть містити у собі повідомлення, що зрозумілі лише певній визначеній групі – це можуть бути лайки, символи й знаки. Виділяють три види графіті: змістовні – написи різної тематики, специфічні – написи у стилі певної субкультури й руйнівні – написи, що порушують цілісність будинку або рекламного плаката (Гула, 2021, с. 59).

Графіті виникли із появою великих сучасних мегаполісів, оскільки велике місто зосереджує у собі артефакти культури, а невеликі міста самі по собі містять елементи архаїки. Доказом цьому є те, що графіті майже не притаманні маленьким патріархальним містечкам (хоча в Україні трапляються й винятки). Фактично, графіті – це недовговічне послання світу, що частково наближає його до перформансу, міні-спектаклю у сфері інсталяції, який орієнтований не на результат, а на процес. Сучасні дослідники вважають, що попри еволюцію графіті, як і стріт-арту в цілому в якісному відношенні, він є предметом дослідження, насамперед, антропології й культурології, а вже потім художнього мистецтва й естетики. Зауважимо, що існує тісний зв'язок графіті із мистецтвом інсталяції (Гула, 2021, с. 59, с. 58).

Засобом вирішення проблеми ландшафтного дизайну у сучасних містах вважають також «біоурбанізм». Його основною ідеєю є те, що просторові дизайн-об'єкти в міському середовищі не повинні мати незмінне функціональне призначення, а мають гнучко інтегруватися у простір міста, бути здатними до неминучих змін у функціональних можливостях та цілях, які є побічними продуктами економічних змін та еволюції у напрямках розвитку землекористування (Савченко та ін., 2021, с. 267; Бут, 2010).

Для багатьох великих міст актуальним питанням є ревіталізація промислових територій. Її доцільність і рентабельність пояснюються естетичними, економічними, історичними та екологічними аспектами, оскільки після ревіталізації колишні промислові зони виконуватимуть як житлові, так і соціальні функції, можуть наділятися комерційною, освітньою, адміністративною функціями, а також перероблятися під креативні кластери (Швець & Гордійчук, 2019; Михайлова & Кисель, 2019). В основі проєктів ревіталізації лежить ідея збільшення сфери можливостей для створення нового (або розвитку наявного) бізнесу через реалізацію власних продуктів, нових ідей та послуг, перетворення територій, які занедбані і не використовуються, у місця громадського відпочинку, підвищення рівня конкурентоспроможності регіону, комфортності та якості життя його мешканців, підвищення туристичної привабливості території.

Вона може бути реалізована через адаптацію історичних будівель до нових планувальних рішень; будівництво нових будівель з новими функціями; розробку нових функціональних та інфраструктурних зв'язків, з метою інтегрування промислової зони в сучасне міське життя (Nowogonska, 2019). При цьому збереження історичної ідентичності вимагає приділяти увагу принципу збереження просторового планування, структури і кольору фасаду (Leshchenko & Tovbych, 2019). Ревіталізація тісно пов'язана в сучасному будівництві, архітектурі, дизайні та урбаністиці

з такими напрямками як коворкінг, арт-кластер, івент-зони, хаби, ай-ті центри та інші «ноу-хау» (Броневицький, 2017).

Наукова новизна та практична значимість дослідження

5

Наукова новизна дослідження полягає у виявленні взаємодії інноваційних трендів дизайну у формуванні простору міста, наповненні його гуманістичними наративами через застосування сучасних мистецьких практик.

Висновки

6

Таким чином, у XXI ст. дизайн міського середовища, активно взаємодіючи з мистецтвом для створення гармонійного простору проживання людини, охопив всі складові міста – від будівель, громадського простору, вулиць, транспорту до ландшафту.

Визначено, що інноваційні тренди дизайну спрямовані на вирішення не лише конструкторських та функціональних, а й естетичних, екологічних та соціальних рішень. Так, арт-простір сприяє дотриманню принципів композиційної рівноваги, інтеграції, формуванню креативного середовища. У ньому естетика превалює над утилітарністю, входячи до єдиного культурного поля, а його функціональність є засобом утвердження індивідуальності. Завдяки візуальному впливу на глядача, соціально активною є інсталяція, яка сприяє формуванню і закріпленню відчуття громадянськості, належності до міської спільноти та відповідальності. Сполучною ланкою між людиною і середовищем стало використання інтерактивних технологій, що є синтезом цифрового і соціального аспектів у процесі вільного обміну інформацією. При цьому інтерактивність проявляється як на рівні окремих предметів і предметних комплексів, так і предметно-просторового середовища, вона стає обов'язковою складовою сучасних уявлень про комфортність міського простору. Світлодизайн, об'єднавши в собі архітектуру, дизайн та світлотехніку, спрямований на задоволення естетичних уподобань людини, містить художньо-образні, культурні та функціональні прояви мистецтва, виявляє технічно-економічні можливості, а засобом вирішення проблем ландшафтного дизайну у сучасних містах вважають біоурбанізм.

Наголошено, що сучасні міста потребують не лише комфортного проживання особистості, а й розбудови колишніх промислових зон та вирішення екологічних питань. Ці функції вирішує ревіталізація промислових територій, в основі проєктів якої лежить ідея перетворення занедбаних територій у місця громадського відпочинку, комфортності та якості життя мешканців, бізнесу, підвищення рівня конкурентоспроможності регіону, а також підвищення туристичної привабливості території. У свою чергу, екологічна архітектура орієнтована на еко-культуру, робить світ ближчим до природи і традиційної культури.

Доведено, що сучасний розвиток дизайну відбувається за напрямками гуманізації та гуманітаризації, що пов'язано як з розширенням екологічних об'єктів дизайну, так і зі зростанням інтересу до проектної культури. Дизайн став безпосередньо пов'язаним з урбанізацією, він вирішує нагальні економічні проблеми, пов'язані з утриманням та забудовою територій, зменшує негативні наслідки ущільнення населення і глобального потепління.

Список бібліографічних посилань

- Бойчук, А. В. (2013). *Пространство дизайна*. Новое слово.
- Броневицький, А. П. (2017). Ревіталізація промислових будівель Києва. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*, 11(33), 11–18.
- Бут, Н. К. (2010). Сучасні методи використання ландшафтного дизайну в міському середовищі. *Проблеми розвитку міського середовища*, 4, 3–10.
- Грицюк, Л. О., & Кайдановська, О. О. (2016). Мистецька комунікація в архітектурному просторі. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*, 44, 3–10.
- Грицюк, Л. С. (2016). Інсталяції в архітектурному просторі: гра мистецтва з архітектурою. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*, 43(1), 119–124.
- Гула, Є. П. (2021). Мистецтво коміксу та графіті – сучасний світогляд у графічному дизайні. *Art and Design*, 1(13), 55–61. <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2021.1.5>
- Гула, Є. П., Бистрякова, В. Н., & Осадча, А. М. (2018). Урбанізація в дизайні. *Мистецтвознавчі записки*, 33, 127–134.
- Даниленко, В. Я. (2003). *Дизайн*. Харківська державна академія дизайну і мистецтв.
- Дмитрук, А. Г. (1985). *По законам красоти: О дизайнерском творчестве*. Мистецтво.
- Єфімова, А. (2011). Public art як феномен сучасного мистецтва: український досвід. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*, 22, 100–112.
- Іванов-Костецький, С. О., & Янчук, К. В. (2015). Засоби міського дизайну: малі архітектурні форми. *Вісник національного університету «Львівська політехніка»*. *Архітектура*, 816, 109–117.
- Кліщ, О. А. (2015). *Світлова інсталяція як засіб композиційного формування образу міського простору* [Дисертація кандидата архітектури, Національний університет «Львівська політехніка»]. <https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/dissertation/1599/disklishchoa.pdf>
- Кононенко, Г. (2018). Роль світлоурбаністичного проектування в коригуванні масштабу міських просторів. *Метрологія та прилади*, 5, 56–60.
- Коптева, Г. Л. (2008). *Дизайн міського середовища: Конспект лекцій для студентів 5 курсу денної форми навчання напряму 1201 – «Архітектура» спеціальності 7.120102, 8.120102 – «Містобудування»*. Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова.
- Мамардашвили, М. К. (2014). *Психологическая топология пути* (Т. 2). Фонд Мераба Мамардашвили.
- Мастрова, А. А., & Хавхун, Г. М. (2017). Принципи включення образно-пластичних форм в простір інтер'єру. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*, 47, 527–531.
- Михайлова, Р. Д., & Кисель, С. С. (2019). Про образно-змістовні доміанти Пейзажної алеї в м. Києві. *Art and Design*, 3, 97–105. <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2019.3.10>
- Мусієнко, Н. (2010). Public Art у просторі сучасного міста: Київська практика. *Сучасні проблеми дослідження, реставрації та збереження культурної спадщини*, 7, 136–149.

- Мусієнко, Ю. О., & Трошкіна, О. А. (2016, 15–18 березня). Паблік-арт в міському просторі. В *Міське середовище – XXI сторіччя: Архітектура. Будівництво. Дизайн*, тези доповідей II Міжнародного науково-практичного конгресу (с. 107–108). КОМПРИНТ.
- Одробіньський, Ю., & Атланов, В. (2017). Значення українського дизайну в сучасному арт-просторі. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент*, 12, 227–247.
- Пшінка, Н. (2020, 23 квітня). Арт-дизайн в контексті сучасних публічних художніх практик. В *Актуальні проблеми сучасного дизайну*, матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Т. 1, с. 74–78). Київський національний університет технологій та дизайну.
- Радомська, В. Р., Смакоус, М., & Тирпич, І. А. (2013). Проблематика світлового дизайну в міському середовищі. *Научные труды SWorld*, 44(1), 36–40.
- Рудницький, В. (2021). *Формування світлового середовища в громадському просторі*. https://old.nung.edu.ua/files/attachments/formuvannya_svitlovogo_seredovyshcha_v_gromadskomu_prostori.pdf
- Савельєв, С. В. (2017, 26–27 квітня). Екологічний чинник в дизайн-проектванні. В *Регіональний дизайн і освіта: потенціал сучасності*, тези доповідей II Всеукраїнської науково-практичної конференції (з міжнародною участю) (с. 266). Видавець Вовчок О.Ю.
- Савченко, О., Гаврик, О., Гетманський, В., & Білявська, П. (2021, 22 квітня). Перспективи розвитку дизайну архітектурного середовища у місті. В *Актуальні проблеми сучасного дизайну*, матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (с. 266–269). Київський національний університет технологій та дизайну.
- Скляренко, Н. В. (2014). Інтерактивність як принцип організації дизайн-системи (на прикладі об'єктів зовнішньої реклами). *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*, 2, 33–37.
- Субірос, Ж. (2013). Культурні стратегії та оновлення міста: досвід Барселони. В С. Шліпченко, В. Тимінський, А. Макаренко, Л. Малес & І. Тищенко, (ред.), *Місто й оновлення: Урбаністичні студії* (с. 13–36). Москаленко О.М.
- Тининика, А. С. (2018, 20 квітня). Сучасні тренди предметного дизайну (бамбук: звернення до ремесла). В *Актуальні проблеми сучасного дизайну*, матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Т. 2, с. 221–223). Київський національний університет технологій та дизайну.
- Філь, О. Г. (2017, 26–27 квітня). Інтерактивність у дизайні об'єктів міського середовища. В *Регіональний дизайн і освіта: потенціал сучасності*, тези доповідей II Всеукраїнської науково-практичної конференції (з міжнародною участю) (с. 331–333). Видавець Вовчок О.Ю.
- Чирчик, С. (2021, 22 квітня). Світлодизайн: Від Теорії До Практики. В *Актуальні проблеми сучасного дизайну*, матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (с. 185–186). Київський національний університет технологій та дизайну.
- Чугай, Б. Р. (2017, 26–27 квітня). Дзеркало як засіб формотворення інсталяцій. В *Регіональний дизайн і освіта: потенціал сучасності*, тези доповідей II Всеукраїнської науково-практичної конференції (з міжнародною участю) (с. 338–343). Видавець Вовчок О.Ю.
- Швець, В. В., & Гордійчук, Ю. В. (2019, 13–15 березня). Реновація виробничих промислово-складських зон з метою їх ефективного використання. В *XLVIII науково-технічна конференція підрозділів Вінницького національного технічного університету (НТКП ВНТУ–2019)*, матеріали конференції (с. 2265–2267). Вінницький національний технічний університет.
- Шило, О. В., & Івашко, О. Д. (2016). Монументальне мистецтво і стріт-арт в сучасному міському просторі. *Науковий вісник будівництва*, 2, 74–78.
- Kwon, M. (2002). *Public Art and Urban Identities*. Transversal.at. <https://transversal.at/transversal/0102/kwon/en>

- Leshchenko, N., & Tovbych, V. (2019). Modern Approaches to the Revitalization of Historical ex-industrial Architecture. *Journal of Heritage Conservation*, 60, 51–58. <https://doi.org/10.17425/WK60POSTINDUSTRY>
- Nowogonska, B. (2019). Performance Characteristics of Buildings in the Assessment of Revitalization Needs. *Civil and Environmental Engineering Reports*, 29(1), 119–127. <https://doi.org/10.2478/ceer-2019-0009>
- Tajber, A. (n.d.). *O intermediach*. Witryna sieciowa Akademii Sztuk Pięknych im. J. Matejki w Krakowie, Wydział Rzeźby, Katedra Intermediów. www.intermedia.asp.krakow.pl
- Zaiets, D. (2010). Contemporary Public Art in the City Space of Kharkiv. *Anthropology of East Europe Review*, 28(2), 279–307. <https://scholarworks.iu.edu/journals/index.php/aeer/article/view/942/1045>

References

- Boichuk, A. V. (2013). *Prostranstvo dizaina* [Design Space]. Novoe slovo [in Russian].
- Bronevtskyi, A. P. (2017). Revitalizatsiia promyslovykh budivel Kyieva [Revitalization of Industrial Buildings in Kiev]. *International Scientific Journal "Internauka"*, 11(33), 11–18 [in Ukrainian].
- But, N. K. (2010). Suchasni metody vykorystannia landshaftnoho dyzainu v miskomu seredovyshchi [Modern Methods of Using Landscape Design in Urban Environments]. *Problemy rozvytku miskoho seredovyshcha*, 4, 3–10 [in Ukrainian].
- Chuhai, B. R. (2017, April 26–27). Dzerkalo yak zasib formotvorennia instaliatsii [Mirror as a Means of Shaping Installations]. In *Rehionalnyi dyzain i osvita: potentsial suchasnosti* [Regional Design and Education: the Potential of Modernity], Abstracts of the II All-Ukrainian Scientific-Practical Conference (with International Participation) (pp. 338–343). Publisher O. Yu. Vovchok [in Ukrainian].
- Chyrchuk, S. (2021, April 22). Svitlodyzain: Vid Teorii Do Praktyky [Lighting Design: From Theory to Practice]. In *Aktualni problemy suchasnoho dyzainu* [Actual Problems of Modern Design], Proceedings of the International Scientific-Practical Conference (pp. 185–186). Kyiv National University of Technologies and Design [in Ukrainian].
- Danylenko, V. Ya. (2003). *Dyzain* [Design]. Kharkiv State Academy of Design and Arts [in Ukrainian].
- Dmitruk, A. G. (1985). *Po zakonam krasoty: O dizajnerskom tvorchestve* [According to the Laws of Beauty: On Design]. Mystetstvo [in Russian].
- Fil, O. H. (2017, April 26–27). Interaktyvnist u dyzaini obektiv miskoho seredovyshcha [Interactivity in the Design of Urban Objects]. In *Rehionalnyi dyzain i osvita: potentsial suchasnosti* [Regional Design and Education: the Potential of Modernity], Abstracts of the II All-Ukrainian Scientific-Practical Conference (with International Participation) (pp. 331–333). Publisher O. Yu. Vovchok [in Ukrainian].
- Hrytsiuk, L. O., & Kaidanovska, O. O. (2016). Mystetska komunikatsiia v arkhitekturnomu prostori [Artistic Communication in the Architectural Space]. *Suchasni problemy arkhitektury ta mistobuduvannia*, 44, 3–10 [in Ukrainian].
- Hrytsiuk, L. S. (2016). Instaliatsii v arkhitekturnomu prostori: hra mystetstva z arkhitekturoiu [Installations in Architectural Space: a Game of Art with Architecture]. *Suchasni problemy arkhitektury ta mistobuduvannia*, 43(1), 119–124 [in Ukrainian].
- Hula, Ye. P. (2021). Mystetstvo komiksu ta hrafiti – suchasnyi svitohliad u hrafichnomu dyzaini [The Art of Comics and Graffiti – a Modern Worldview in Graphic Design]. *Art and Design*, 1(13), 55–61. <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2021.1.5> [in Ukrainian].
- Hula, Ye. P., Bystriakova, V. N., & Osadcha, A. M. (2018). Urbanizatsiia v dyzaini [Urbanization in Design]. *Notes on Art Criticism*, 33, 127–134 [in Ukrainian].
- Ivanov-Kostetskyi, S. O., & Yanchuk, K. V. (2015). Zasoby miskoho dyzainu: mali arkhitekturni formy [Facilities of City Design: Small Architectural Forms]. *Bulletin of Lviv Polytechnic National University. Series of Architecture*, 816, 109–117 [in Ukrainian].

- Klishch, O. A. (2015). *Svitlova instalatsiia yak zasib kompozytsiinoho formuvannia obrazu miskoho prostoru* [Light Installation as a Means of Compositional Formation of the Image of Urban Space] [PhD Dissertation, Lviv Polytechnic National University]. <https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/dissertation/1599/disklishchoa.pdf> [in Ukrainian].
- Kononenko, H. (2018). Rol svitlourbanistychnoho proektuvannia v koryhuvanni masshtabu miskykh prostoriv [Role of the Light and Urban Design in Adjusting the Scale of Urban Spaces]. *Metrology and Instruments*, 5, 56–60 [in Ukrainian].
- Koptieva, H. L. (2008). *Dyzain miskoho seredovyschcha: Konspekt leksii dlia studentiv 5 kursu dennoi formy navchannia napriamu 1201 – "Arkhitektura" spetsialnosti 7.120102, 8.120102 – "Mistobuduvannia"* [Urban Environment Design: Lecture Notes for 5th Year Full-Time Students in the Direction of 1201 – "Architecture" Specialty 7.120102, 8.120102 – "Urban Planning"]. O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv [in Ukrainian].
- Kwon, M. (2002). *Public Art and Urban Identities*. Transversal.at. <https://transversal.at/transversal/0102/kwon/en> [in English].
- Leshchenko, N., & Tovbych, V. (2019). Modern Approaches to the Revitalization of Historical Ex-Industrial Architecture. *Journal of Heritage Conservation*, 60, 51–58. <https://doi.org/10.17425/WK60POSTINDUSTRY> [in English].
- Mamardashvili, M. K. (2014). *Psikhologicheskaya topologiya puti* [Psychological Topology of the Path] (Vol. 2). Fond Meraba Mamardashvili [in Russian].
- Mastrova, A. A., & Khavkhun, H. M. (2017). Pryntsypy vkluchennia obrazno-plastychnykh form v prostir interieru [Principles of Inclusion of Figurative and Plastic Forms in Interior Space]. *Suchasni problemy arkhitektury ta mistobuduvannia*, 47, 527–531 [in Ukrainian].
- Musiienko, N. (2010). Public Art u prostori suchasnoho mista: Kyivska praktyka [Public Art in the Space of a Modern City: Kyiv Practice]. *Suchasni problemy doslidzhennia, restavratsii ta zberezhennia kulturnoi spadshchyny*, 7, 136–149 [in Ukrainian].
- Musiienko, Yu. O., & Troshkina, O. A. (2016, March 15–18). Pablik-art v miskomu prostori [Public Art in Urban Space]. In *Miske seredovyschche – XXI storichchia: Arkhitektura. Budivnytstvo. Dyzain* [Urban Environment – XXI Century: Architecture. Construction. Design], Abstracts of the II International Scientific and Practical Congress (pp. 107–108). KOMPRINT [in Ukrainian].
- Mykhailova, R. D., & Kysel, S. S. (2019). Pro obrazno-zmistovni dominanty Peizazhnoi alei v m. Kyievi [On the Figurative and Meaningful Dominants of the Landscape Alley in Kyiv]. *Art and Design*, 3, 97–105. <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2019.3.10> [in Ukrainian].
- Nowogonska, B. (2019). Performance Characteristics of Buildings in the Assessment of Revitalization Needs. *Civil and Environmental Engineering Reports*, 29(1), 119–127. <https://doi.org/10.2478/ceer-2019-0009> [in English].
- Odrobinskyi, Yu., & Atlanov, V. (2017). Znachennia ukrainskoho dyzainu v suchasnomu art-prostori [Positions of Ukrainian Design in the Modern Art Space]. *Art Education: Content, Technologies, Management*, 12, 227–247 [in Ukrainian].
- Pshinka, N. (2020, April 23). Art-dyzain v konteksti suchasnykh publichnykh khudozhnykh praktyk [Art Design in the Context of Modern Public Art Practices]. In *Aktualni problemy suchasnoho dyzainu* [Actual Problems of Modern Design], Proceedings of the International Scientific-Practical Conference (Vol. 1, pp. 74–78). Kyiv National University of Technologies and Design [in Ukrainian].
- Radomska, V. R., Smakous, M., & Tyrpych, I. A. (2013). Problematyka svitloвого dyzainu v miskomu seredovyschchi [Problems of Light Design in the Urban Environment]. *Scientific Papers SWorld*, 44(1), 36–40 [in Ukrainian].
- Rudnytskyi, V. (2021). *Formuvannia svitloвого seredovyschcha v hromadskomu prostori* [Formation of Light Environment in Public Space]. https://old.nung.edu.ua/files/attachments/formuvannya_svitloвого_seredovyschcha_v_gromadskomu_prostori.pdf [in Ukrainian].

- Savchenko, O., Havryk, O., Hetmanskyi, V., & Biliavska, P. (2021, April 22). Perspektyvy rozvytku dyzainu arkhitekturnoho seredovyscha u misti [Prospects for the Development of Architectural Environment Design in the City]. In *Aktualni problemy suchasnoho dyzainu* [Actual Problems of Modern Design], Proceedings of the International Scientific-Practical Conference (pp. 266–269). Kyiv National University of Technologies and Design [in Ukrainian].
- Saveliev, S. V. (2017, April 26–27). Ekolohichniy chynnyk v dyzain-proektuvanni [Environmental Factor in Design]. In *Rehionalnyi dyzain i osvita: potentsial suchasnosti* [Regional Design and Education: the Potential of Modernity], Abstracts of the II All-Ukrainian Scientific-Practical Conference (with International Participation) (p. 266). Publisher O. Yu. Vovchok [in Ukrainian].
- Shvets, V. V., & Hordiichuk, Yu. V. (2019, March 13–15). Renovatsiia vyrobnychkykh promyslovo-skladskykh zon z metoiu yikh efektyvnoho vykorystannia [Renovation of Industrial and Warehouse Areas in Order to Use them Effectively]. In *XLVIII naukovo-tekhnichna konferentsiia pidrozdiliv Vinnytskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu (NTKP VNTU–2019)* [XLVIII Scientific and Technical Conference of Subdivisions of Vinnytsia National Technical University (STCU VNTU–2019)], Proceedings of the Conference (pp. 2265–2267). Vinnytsia National Technical University [in Ukrainian].
- Shylo, O. V., & Ivashko, O. D. (2016). Monumentalne mystetstvo i strit-art v suchasnomu miskomu prostori [Monumental Art and Street Art in the Modern Urban Space]. *Scientific Bulletin of Civil Engineering*, 2, 74–78 [in Ukrainian].
- Skliarenko, N. V. (2014). Interaktyvnist yak pryntsyyp orhanizatsii dyzain-systemy (na prykladi obiektiv zovnishnoi reklamy) [Interactivity as a Principle of Organization of a Design System (on the Example of Objects of Outdoor Advertising)]. *Bulletin of Kharkiv State Academy of Design and Arts*, 2, 33–37 [in Ukrainian].
- Subiros, Zh. (2013). Kulturni stratehii ta onovlennia mista: dosvid Barselony [Cultural Strategies and Renewal of the City: the Experience of Barcelona]. In S. Shlipchenko, V. Tymynskyi, A. Makarenko, L. Males & I. Tyshchenko, (Eds.), *Misto y onovlennia: Urbanistychni studii* [City and Renewal: Urban Studies] (pp. 13–36). O. M. Moskalenko [in Ukrainian].
- Tajber, A. (n.d.). *O intermediach* [About Intermedia]. Witryna sieciowa Akademii Sztuk Pięknych im. J. Matejki w Krakowie, Wydział Rzeźby, Katedra Intermediów. www.intermedia.asp.krakow.pl [in Polish].
- Tynnyka, A. S. (2018, April 20). Suchasni trendy predmetnoho dyzainu (bambuk: zvernennia do remesla) [Modern Trends in Subject Design (Bamboo: an Appeal to the Craft)]. In *Aktualni problemy suchasnoho dyzainu* [Actual Problems of Modern Design], Proceedings of the International Scientific-Practical Conference (Vol. 2, pp. 221–223). Kyiv National University of Technologies and Design [in Ukrainian].
- Yefimova, A. (2011). Public art yak fenomen suchasnoho mystetstva: ukraïnskyi dosvid [Public Art as a Phenomenon of Modern Art: the Ukrainian Experience]. *Visnyk of Lviv National Academy of Arts*, 22, 100–112 [in Ukrainian].
- Zaiets, D. (2010). Contemporary Public Art in the City Space of Kharkiv. *Anthropology of East Europe Review*, 28(2), 279–307. <https://scholarworks.iu.edu/journals/index.php/aeer/article/view/942/1045> [in English].